

821.111
Г85

С 1207976

ЕНН ГРІФФІН КОЛИ ВСЕ СКАЗАНО

МІЖНАРОДНИЙ БЕСТСЕЛЕР

ЧИТАЮТЬ 16 МОВАМИ СВІТУ

У СПИСКУ GOODREADS

«43 НАЙОЧІКУВАНІШІ

КНИЖКИ РОКУ»

 Vivat
видавництво

ТИ – ЦЕ ТВОЇ СПОГАДИ
ПРО ТИХ, ХТО БУВ ЧАСТИНОЮ ТЕБЕ

Я достеменно вірив у свої слова. Чи вірила вона, цікаво? І осьдечки я зараз, спізнився на два, хай йому грець, роки.

Вона померла уві сні. Вічно повторювала, що як настане її черга йти на спочинок, то вона воліла б піти саме так. Як і в її сестри перед нею, не було жодної ознаки якоїсь немочі, жодної скарги. Ключнула мене в щоку того вечора, перш ніж повернутися набік зі своїм німбом бігуді, підв'язаних моєю старою хусточкою. Волосся жінці дісталось пряме-прямісіньке, і щоніч вона завивала його до останньої краплини в'юнкої сили у ньому. Скільки тієї мороки, я роздумував, бувало, поки спостерігав з ліжка за нею біля трюмо, — що не так із тими шовковистими пасмами, що помилуватися на них мені випадало хіба що мигцем? Але що я тобі скажу? Оце по-жертвував би зараз рештою життя, аби побачити її перед тим дзеркалом ще разочок. Я милувався б кожним порухом і поворотом її руки з безмежним захватом, дорожив би кожним змахом гребінця.

Того ранку я стояв на кухні, слухав радіо і закінчував голитися, аж коли збагнув, що не чув досі шурхання її капців чи то наспівування. Поставив чайник і все ще її не побачив, й отоді вже здогадався про якийсь негаразд. Отож голос диктора помалу затихав позаду, поки я повертався коридором до спальні. Мік Воллес¹ із його ухилинням від податків. Образ білої розпушеної чуприни цього чоловіка вмерзнув у мої мізки, коли я став у дверях і усвідомив, що вона досі не покинула ліжка, відколи я піднявся.

Мік всраний Воллес.

¹ Мік Воллес (нар. 1955) — ірландський політик, депутат Європейського парламенту з липня 2019 року.

Я торкнувся її обличчя і відчув холоднечу впокоєння. Ноги мені моментально підломилися. Повалений на краю ліжка, я позирав на застиглий вираз за сантиметри від мене. Вдоволення, щось таке. Безтурботність. Досі рум'янець на щоках чи то мені ввижається? Мої пучки намацали м'якість зморшок навколо її повік, а тоді відшукали її руки під ковдрою. Я стискав їх у долонях, намагався зігріти. Притуляв собі до щоки, розтирав пальцями. Я не думав, ні, що оживлю її чи щось подібне, то просто... Не знаю, отаке я робив, і все тут. Не хотів, щоб вона мерзнула, гадаю. Вона терпіти не могла мерзнути. Ось це один із небагатьох моїх спогадів про її впокоєння і поховання — оті тихі хвилини нас із нею наодинці, і тільки. Не запитуй, що трапилось далі, хто куди приходив і хто що говорив, усе те розпливчате. Я лише сидів у своєму кріслі у вітальні, так само тримав її руку подумки — моєї Седі.

Я подзвонив тобі, як же інакше. Принаймні, саме це ти мені розповів, коли місяці по тому я визнав, що все позабував. Напевно, на позір для вас я тримався добре, коли ви з Розаліін і дітьми приїхали попрощатися. Пам'ятаю, як твої руки піднеслися для обіймів, поки я стояв на парадному вході, і як вони упали по боках, коли ти розгледів моє обличчя. Взамін ти простягнув до мене долоню. Міцно стиснув мені пальці, і мій зір затримався на цих двох зімкнутих долонях, аж доки ти не відпустив. А потім ти легко стиснув моє плече, саме як проминув мене на шляху в дім. Я досі відчуваю те стискання, єдину вказівку, що ти був більш ніж просто черговим знайомим, котрий прийшов ушанувати пам'ять. Який же сором. Понад усе хочу зараз, щоб тоді все ж обійняв тебе і пустив сльозу в тебе на плечі і дав тобі можливість зробити те саме.

Та де там, у мені забракло місця для твоєї скорботи вкупі з моєю, либонь.

Ба більше, мені не вартувало відпускати вас додому, у Нью-Джерсі, з потерпаннями за мене. Але я не міг підвестися зі свого дна, заледве взагалі підводився, признаватися. Як де виходило встати з ліжка, то ставало якраз добрести до крісла у вітальні. Отам я завмирав із Седі, а тоді ми тяглися крізь наше спільне життя, аж доки переді мною не виникала чашка чаю, підвертаючи мене до мого прикрого відвіства. І я знаю, що ти б не поїхав до Штатів так скоро, якби не Роберт, який переконав тебе, що нагляне за мною і подзвонить за першого ж натяку на щось недобре.

Усі разом ви завітали в гості вже аж на Різдво. Нас запросили на обід до твого тестя з тещею, до родини Розаліін. Чудові люде, а й однаково я не дуже щось там налагоджував із ними за ці прожиті роки. Я відмовився йти в останню хвилину.

— Тут багато чого треба стерегти, — сказав я.

Я знав, що вони жили за пів години звідтіля, та не міг покинути Седі, не в найперше Різдво, то здавалося попросту непорядним. Тож ти відіслав Розаліін з дітьми, а сам лишився зі мною. Навіть не згадаю, що ми їли. Суп із мультиварки, напевно. Вони повернулися за кілька годин із двома чорними пакетами, набитими гостинцями для дітей, і ще з двома тарілками різдвяної їжі, замотаними у фольгу. Чи ж я взагалі подбав про подарунки дітям того року? Повсякчас то була твоєї матері парафія.

Отоді були перші дзвіночки, початок розмови щодо будинку. Ну, тут я маю на увазі, що то вперше в моїй присутності воно обговорювалося. Не сумніваюся, тему

цю нерідко підіймали, перш ніж вона докотилася до мене. Знав я добре, що довго не затримається. Яка нещасна вдова чи вдовець, самотні у домівці за містом, не страшилися початку її обговорення?

— Котився би ти к бісу, — відказав я тобі напрямки. — Чи то не покажуся я йолопом заплішеним, сидячи там і граючи в лотерею по телевізору, гуртом із бабцями у в'язаних светрах, радше ніж у полі дивитися до худоби?

Віддати тобі належне, ти засміявся. Таким дужим, упевненим сміхом — видно, щось від мого вокального дару в тебе таки проскочило.

— Гаразд, тату, — мовив ти і поклав руку мені на коліно. — Ми лиш подумали, тобі там буде безпечніше.

— Безпечніше? У якому сенсі *безпечніше*?

— Ну, зараз вистачає історій про усіяких, знаєш, які приходять на твою власність і...

— А то хіба не для того ця кралечка? — запитав я, притримуючи свій вірний вінчестер.

Вигляд ти мав спантеличений. Та я не збирався зрікатися життя, допоки сам на те не зволю.

Хай як неприємно буде те почути, у певному сенсі я радий, що ти живеш так далеко. Я не стерпів би невпинного нагадування, що завдаю всім клопоту. А так, виходить, найбільший твій страх — це що одного дня я пристрелю якогось безневинного дурноголового гульвісу, який заблукає на моїм полі.

Може, то мала розрада, та все ж я сподівався: у мене в гостях ти бачиш, що я хоча б чистий. О, я чудово даю тому раду. Не тхну, на відміну від деяких мені знайомих. Старість — то не виправдання, щоб ходити цапом смердючим. Чепурний, оце про мене, щоранку добряче

обтираюся рушником для обличчя, і ще, ясна річ, набирається ванна раз на тиждень. Є у мене така рейка, що я прикрутив її років п'ять тому, отже, зараз можу опускати себе у ванну і підіймати так завиграшки, як перший келишок вихилити. До душів я не охочий, за життя до них не призвичаївся. Вічно хапаю дрижаки від одного погляду на них, саме тому не захотів той душ встановлювати, попри нарікання твоєї матері.

Найвидатнішим моїм недавнім відкриттям стала пральня в Данкашилі, яка забирає мої дарунки і завозить назад три дні по тому. Це тобі не наша місцева, оця й близько не зробить такої користі. Щотижня «Чистьоха Піт» порається за мене, присилаючи потім мої сорочки, напрані й напрасовані так, що Седі й не снилося, хай як по-блюзнірському це може прозвучати.

Ба більше, заходить Бесс, прибирає в оселі. Двічі на тиждень, без прогулів. Натирає і начищає все до булого блиску. Гадаю, твоїй матері вона б сподобалася.

— Дайте мені вашу найліпшу прибиральницю-неанглійку, — сказав я дублінському агентству. — Не треба нікого з місцевих. Давайте скромну, котра не пашекує. Заплачу більше їй на бензин, за потреби.

Вона також куховарить. Лишає мені пару каструльок печені на весь тиждень. Зважай, на смак вони геть не як у Седі; насправді я не зумів би описати, що воно таке. Далеко не одразу я звик до її кухарства. Часник, досхо-чу часнику, вочевидь. Одначе я сам себе здивував, коли зробився до її страв ласий, особливо до печені з куркою. За весь цей час із Бесс, силами якої я жив, я заледве не з'їв Роберта живцем, коли той бовкнув, що я міг залучити відділ охорони здоров'я до покриття своїх витрат

на прибиральницю, та ще й підписатися у них на доставку обіду у вигляді бонуса.

— Чи ти здурів? — запитав я. — Я зроду не приймав подачок і ото вже точно не прийматиму зараз.

Повз пройшлася Світлана. Вже впоралася з огляданням, чищенням і складанням келихів. Уже кілька хвилин як прогулюється по бару, вичікує на прибуття дикої орди.

— Ви тут на вечере пізніше, так?

Мені до вподоби її ім'я. Світлана. Таке рівне, відточене, а все ж несе у собі дрібку краси. Як то я виглядаю для неї, цікаво? Прибацаним, сто відсотків. Сиджу тутечки, задумливий, чудно буркочу до себе раз по раз. Вона аж налягає на стійку, жадає якоїсь пригоди — схоже, навіть недолуга бесіда з дідуганом за чаркою, і та згодиться.

— Ні, не тому, — відмовляю я, і на цьому звичайно поставив би крапку. Та сьогоднішня ніч не звичайна. — Сьогодні в ніч — це твоя перша зміна? — запитую я.

— Друга. Робота вчора в ніч.

Я киваю, розкручую останню краплю на дні келиха, перш ніж ковтнути. Ось тепер час піднести найперший із п'яти тостів: п'ять тостів, п'ятеро людей, п'яток спогадів. Я посуваю порожню пляшку по стійці до Світлани. І поки вона підхоплює її й обертається, рада чимось зайняти руки, я миркаю собі під носа:

— Я тут, щоб згадати — усе, чим побував, і усе, чим більше ніколи не буду.

Мене звали Моріс Ганніган. Мені 84 роки. Я прожив довге життя. Читало трапалося хорошого, поганого й такого, що я хотів би стерти з пам'яті. Цю ніч я проведу в барі готелю «Рейнсфорд Хауз». Випиваючи за тих, кого любив та ненавидів. За свого брата, заради якого ладен був на все; за дивакувату своякиню; за доньку та сина, якого не бачив роками; за покійну, та все ще кохану дружину, якій я обіцяв «довго та щасливо». П'ять чарок, щоб розповісти про своє життя. Одна ніч для сповіді. Для згадки про них — п'ятьох найважливіших людей того життя. Лише їм відомо, ким я був насправді...

ЕНН ГРІФФІН — ірландська письменниця, авторка нотаток та статей для популярних видань *The Stinging Fly*, *The Irish Times*, *Ogham Stone*, *The Weekend Read For Books' Sake* та *Bunker*. Лауреатка премії імені Джона МакГехера, потрапила до коротких списків *Hennessey New Irish Writing Award*. Її дебютний роман «Коли все сказано» став міжнародним бестселером та був перекладений 16 мовами.

Ця історія — елегія кохання, втрат та неоднозначності нашого життя.

People Magazine

Головний герой роману не залишає байдужим, він приваблює читача.

Publishers Weekly

Оповідь, що торкається душі.

US Weekly

Приголомшливий дебют!

The Guardian

ISBN 978-966-982-173-7

9 789669 821737

інтернет-магазин

vivat-book.com.ua

Vivat
ВИДАВНИЦТВО